

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

2 грудня 2016 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 86

Заслухавши та обговоривши інформацію заступника голови Ради суддів України Б. Моніча щодо проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів, поліцейських та державних службовців)" (реєстр. № 5149), відповідно до статті 126, частини п'ятої статті 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року з подальшими змінами, Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Інформацію заступника голови Ради суддів України Б. Моніча щодо проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів, поліцейських та державних службовців)" (реєстр. № 5149) узяти до відома.

2. Надіслати Комітету з питань правової політики та правосуддя Верховної Ради України висновок Ради суддів України на проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів, поліцейських та державних службовців)" (реєстр. № 5149), внесений народним депутатом України Мураєвим Є.В.

**Заступник
Голови Ради суддів України**

Б. Моніч

**Висновок щодо проекту Закону України
"Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо
скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів,
поліцейських та державних службовців)" (реєстр. № 5149)**

Рада суддів України категорично заперечує щодо прийняття проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів, поліцейських та державних службовців)" в частині звуження права суддів на забезпечення житлом.

Частиною першою статті 126 Основного Закону України передбачено, що незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України.

Незалежність як складова конституційного статусу суддів гарантується Конституцією України і забезпечується, зокрема, особливим порядком їх обрання або призначення на посаду та звільнення з посади, заборонаю впливу на них у будь-який спосіб, захистом професійних інтересів суддів, підкоренням судді лише закону при здійсненні правосуддя, державним фінансуванням та належними умовами для функціонування судів і діяльності суддів шляхом визначення у Державному бюджеті України окремо видатків на утримання судів, притягненням винних осіб до юридичної відповідальності за неповагу до суду і судді, здійсненням суддівського самоврядування (пункт 27 частини першої статті 85, частини друга, четверта, п'ята статті 126, частини третя, четверта, шоста статті 127, стаття 128, частини перша, п'ята статті 129, стаття 130, пункт 1 частини першої статті 131 Основного Закону України). Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої (частина друга статті 127 Конституції України).

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що конституційний принцип незалежності суддів забезпечує важливу роль судової влади в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина та є запорукою реалізації права на судовий захист, передбаченого частиною першою статті 55 Основного Закону України; положення Конституції України стосовно незалежності суддів, яка є невід'ємним елементом статусу суддів та їх професійної діяльності, пов'язані з принципом поділу державної влади та обумовлені необхідністю забезпечувати основи конституційного ладу й права людини, гарантувати самостійність і незалежність судової влади; гарантії незалежності суддів як необхідні умови здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом встановлені у базових законах з питань

судоустрою, судочинства, статусу суддів, мають конституційний зміст і разом з визначеними Основним Законом України складають єдину систему гарантій незалежності суддів та повинні бути реально забезпечені; конституційний статус судді дає підстави ставити до судді високі вимоги і зберігати довіру до його компетентності та неупередженості, передбачає надання йому в майбутньому статусу судді у відставці, що також є гарантією належного здійснення правосуддя (рішення від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002 у справі щодо пільг, компенсацій і гарантій, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004 у справі про незалежність суддів як складову їхнього статусу, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 у справі про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України, від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013 у справі щодо змін умов виплати пенсій і щомісячного довічного грошового утримання суддів у відставці).

Право на справедливий суд в Україні з часу проголошення її незалежності забезпечувалося шляхом розвитку принципу незалежності суддів у законах України "Про статус суддів" від 15 грудня 1992 року № 2862-ХІІ, "Про судоустрій України" від 7 лютого 2002 року № 3018-ІІІ та Законі № 2453, в яких послідовно закріплювалися самостійність суддів, свобода неупередженого вирішення судових справ відповідно до внутрішнього переконання суддів та їх належне матеріальне забезпечення.

Гарантії незалежності суддів було встановлено у статтях 48, 52 розділу ІІІ, статті 117 розділу VІІ, розділах ІХ, X Закону № 2453 в редакції Закону № 192, зі змісту яких вбачається, що однією з гарантій незалежності суддів є їх належне матеріальне та соціальне забезпечення, зокрема надання суддям, які потребують поліпшення житлових умов, службового житла. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України гарантій незалежності суддів.

Ці ж гарантії незалежності знайшли своє відображення і в нормах Закону України "Про судоустрій і статус суддів України" від 02 червня 2016 року №1402-VІІІ, який набрав чинності з 30 вересня 2016 року.

Так, статтею 138 цього Закону визначено, що після призначення на посаду суддя, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду органами місцевого самоврядування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Конституційний Суд України у Рішенні від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013 зазначив, що будь-яке зниження рівня гарантій незалежності суддів суперечить конституційній вимозі неухильного забезпечення незалежного

правосуддя та права людини і громадянина на захист прав і свобод незалежним судом, оскільки призводить до обмеження можливостей реалізації цього конституційного права, а отже, суперечить частині першій статті 55 Конституції України (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини).

У рішенні від 8 червня 2016 року №4-рп/2016 Конституційний Суд України наголосив, що конституційний статус суддів, які здійснюють правосуддя, та суддів у відставці передбачає їх належне матеріальне забезпечення, яке повинне гарантувати здійснення справедливого, незалежного, неупередженого правосуддя. Таке матеріальне забезпечення включає в себе і особливий порядок забезпечення службовим житлом суддів, які цього потребують.

У цьому ж рішенні Конституційний Суд України вказував, що положення законодавства щодо належного матеріального та соціального забезпечення суддів повинні відображати положення Конституції України та міжнародних актів щодо незалежності суддів, бути спрямованими на забезпечення здійснення справедливого правосуддя та стабільності досягнутого рівня гарантій незалежності суддів. Матеріальне забезпечення суддів як складова їхнього правового статусу є не особистим привілеєм, а засобом конституційного забезпечення незалежності суддів, які здійснюють правосуддя, і надається для гарантування верховенства права та в інтересах осіб, які звертаються до суду за справедливим, неупередженим та незалежним правосуддям.

Особливо нагальною проблема забезпечення суддів службовим житлом існує в сучасних умовах функціонування судової влади в Україні.

Станом на жовтень 2016 року в Україні склалась вкрай критична ситуація зі здійснення правосуддя у зв'язку з відсутністю суддів. Так, у 8 судах України не залишилося жодного судді. Зокрема, два суди не функціонують в Полтавській області, по одному - в Рівненській, Черкаській, Тернопільській, Івано-Франківській, Дніпропетровській і Донецькій областях. При цьому в 71 суді правосуддя здійснює один суддя, 124-х - два судді. У той же час, на сьогоднішній день п'ятирічний термін повноважень закінчився 926-і суддів.

Частиною першою статтею 55 Закону №1402 передбачено, що у зв'язку з неможливістю здійснення правосуддя у відповідному суді, виявленням надмірного рівня судового навантаження у відповідному суді, припиненням роботи суду у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами, за рішенням Вищої ради правосуддя, ухваленим на підставі подання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, суддя може бути, за його згодою, відряджений до іншого суду того самого рівня і спеціалізації для здійснення правосуддя.

Сумнівним видається надання суддею згоди на таке відрядження, коли на час такого відрядження він не буде забезпечений навіть службовим житлом.

Категорично не погоджуємося з твердженнями автора законопроекту, що "Окремі норми чинного законодавства України, зокрема законів України "Про судоустрій і статус суддів", "Про прокуратуру", "Про Національну поліцію", "Про державну службу" закріплюють необґрунтовані преференції окремим категоріям службовців та відповідно створюють умови для зловживання ними своїми правами, скоєння корупційних правопорушень або навіть злочинів. Значна частина із зазначеної категорії осіб, маючи житло (квартири, будинки), тобто будучи забезпеченими житлом в одній місцевості, при призначенні на відповідні посади в іншій місцевості отримують квартири тільки тому, що займають ці посади".

Як зазначалось вище, матеріальне та соціальне забезпечення судді є складовою його правовою статусу що гарантує незалежність і не є необґрунтованою преференцією.

Механізм реалізації права судді на забезпечення службовим житлом на теперішній час законодавчо не закріплений, що є однією з причин вкрай незадовільного забезпечення суддів службовим житлом в усіх регіонах України та по всіх юрисдикціях. На ці обставини Рада суддів України звертала увагу, зокрема, в своєму рішенні №62 від 4 грудня 2014 року.

На підставі викладеного, вважаємо неприйнятним проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо скасування пільг на забезпечення житлом суддів, прокурорів, поліцейських та державних службовців)" в частині звуження права суддів на забезпечення житлом. Вважаємо, що даний законопроект має бути відхилений як такий, що суперечить нормам Конституції України з мотивів наведених вище.